

Jørgen Dalberg Larsen, *Retsstaten, Velfærdsstaten og hvad så?*, København: Akademisk Forlag, 1984, 227 s., 160,00 kr.

I sin disputats argumenterede Jørgen Dalberg Larsen for, at jura er en samfundsvidenskab, hvilket jeg dog ikke føler mig overbevist om, eftersom juraen er en normativ videnskab. Derimod er det helt utvivlsomt, at jura og retspolitik kun kan forstås på baggrund af de eksisterende sociale forhold, og dette er emnet for hans nye bog.

Denne bog er så meget mere velkommen som retsvidenskaben ofte præges af en tendens til at abstrahere fra de sociale problemer, skønt denne videnskab naturligvis i høj grad tjener og bestemmer samfundets karakter. Den nye drejning, som Dalberg Larsen giver sine betragtninger i sin nye bog, er derfor egnet til at bryde den formalisme, der alt for ofte præger juridiske betragtninger.

Bogens første hovedafsnit handler om den borgerlige retsstat og dens ret. Her behandles den neo-marxistiske og kapitallogiske kritik af retsbegrebet. Som bekendt er venstrefløjens synspunkter i høj grad bestemt af den moderne tyske litteratur på dette område, hvorimod den mere konservative politologi stadig er påvirket af den traditionelle amerikanske litteratur på området.

Det er derfor en meget nyttig indsats, Dalberg Larsen har gjort ved at præsentere en kritisk gennemgang af nyere tysk litteratur, der formelt hviler på Marx og Weber, skønt begge de afdøde koryfæer ville rotere i graven, hvis de kunne stifte bekendtskab med, hvad de må lægge navn til. Bogens kritik viser påny forfatterens store belæsthed og hans intellektuelle skarpsindighed. Det er ikke alene første gang, man fra juridisk side beskæftiger sig med disse ideer, men det er som følge deraf første gang, at de her i landet udsættes for en konstruktiv kritik.

Habermas, Pashukani og Poulantzas er ikke hverdagskost for danske jurister. Det bør her understreges, at Dalberg Larsen ikke altid skelner tilstrækkeligt klart imellem de tilfælde, hvor disse og ligesindede forfattere kritiserer det eksisterende samfund og de tilfælde, hvor deres forudsætning er et ikke-eksisterende idealsamfund, hvis tilstræbte karakter, det kniber svært med at gøre sig nogen forestilling om ved læsning af disse neo-marxistiske forfattere. Derfor burde Dalberg Larsen nok have skåret ned på referatet af disse forfatteres abstrakte synspunkter.

Bogens andet hovedafsnit er efter min mening det bedste. Der er tale om en historisk fremstilling, der periode for periode beskriver den samfundsmæssige baggrund for dansk ret. Hans faseinddeling bygger på ændringerne i den måde, staten fungerer på.

Mangt og meget kan diskuteres i dette afsnit, men det er ubestrideligt, at idealtypen for lovgivning kræver en nær sammenhæng mellem reglernes udvikling og de sociale og økonomiske forhold. Hvor der tales om velfærdsstatens krise, savner jeg for Danmarks vedkommende en omtale af landets uhyre gældsætning og dennes betydning for velfærdsproblemerne.

Om velfærdsstatens konsekvenser for den offentlige forvaltning har forfatteren ikke meget at sige, og – hvilket undrer mere – han antyder kun med en enkelt bemærkning (s. 189) den stedfundne ændring af hele retssystemet. Jeg tænker her på Folketingets voksende indflydelse på den løbende administration og på en voksende udvikling af bemyndigelseslovgivningen, hvor miljøloven er et udpræget

Jørgen Dalberg Larsen, *Retsstaten, Velfærdsstaten og hvad så?*, København: Akademisk Forlag, 1984, 227 s., 160,00 kr.

I sin disputats argumenterede Jørgen Dalberg Larsen for, at jura er en samfundsvidenskab, hvilket jeg dog ikke føler mig overbevist om, eftersom juraen er en normativ videnskab. Derimod er det helt utvivlsomt, at jura og retspolitik kun kan forstås på baggrund af de eksisterende sociale forhold, og dette er emnet for hans nye bog.

Denne bog er så meget mere velkommen som retsvidenskaben ofte præges af en tendens til at abstrahere fra de sociale problemer, skønt denne videnskab naturligvis i høj grad tjener og bestemmer samfundets karakter. Den nye drejning, som Dalberg Larsen giver sine betragtninger i sin nye bog, er derfor egnet til at bryde den formalisme, der alt for ofte præger juridiske betragtninger.

Bogens første hovedafsnit handler om den borgerlige retsstat og dens ret. Her behandles den neo-marxistiske og kapitallogiske kritik af retsbegrebet. Som bekendt er venstrefløjens synspunkter i høj grad bestemt af den moderne tyske litteratur på dette område, hvorimod den mere konservative politologi stadig er påvirket af den traditionelle amerikanske litteratur på området.

Det er derfor en meget nyttig indsats, Dalberg Larsen har gjort ved at præsentere en kritisk gennemgang af nyere tysk litteratur, der formelt hviler på Marx og Weber, skønt begge de afdøde koryfæer ville rotere i graven, hvis de kunne stifte bekendtskab med, hvad de må lægge navn til. Bogens kritik viser påny forfatterens store belæsthed og hans intellektuelle skarpsindighed. Det er ikke alene første gang, man fra juridisk side beskæftiger sig med disse ideer, men det er som følge deraf første gang, at de her i landet udsættes for en konstruktiv kritik.

Habermas, Pashukani og Poulantzas er ikke hverdagskost for danske jurister. Det bør her understreges, at Dalberg Larsen ikke altid skelner tilstrækkeligt klart imellem de tilfælde, hvor disse og ligesindede forfattere kritiserer det eksisterende samfund og de tilfælde, hvor deres forudsætning er et ikke-eksisterende idealsamfund, hvis tilstræbte karakter, det kniber svært med at gøre sig nogen forestilling om ved læsning af disse neo-marxistiske forfattere. Derfor burde Dalberg Larsen nok have skåret ned på referatet af disse forfatteres abstrakte synspunkter.

Bogens andet hovedafsnit er efter min mening det bedste. Der er tale om en historisk fremstilling, der periode for periode beskriver den samfundsmæssige baggrund for dansk ret. Hans faseinddeling bygger på ændringerne i den måde, staten fungerer på.

Mangt og meget kan diskuteres i dette afsnit, men det er ubestrideligt, at idealtypen for lovgivning kræver en nær sammenhæng mellem reglernes udvikling og de sociale og økonomiske forhold. Hvor der tales om velfærdsstatens krise, savner jeg for Danmarks vedkommende en omtale af landets uhyre gældsætning og dennes betydning for velfærdsproblemerne.

Om velfærdsstatens konsekvenser for den offentlige forvaltning har forfatteren ikke meget at sige, og – hvilket undrer mere – han antyder kun med en enkelt bemærkning (s. 189) den stedfundne ændring af hele retssystemet. Jeg tænker her på Folketingets voksende indflydelse på den løbende administration og på en voksende udvikling af bemyndigelseslovgivningen, hvor miljøloven er et udpræget

eksempel på sammenblanding af samtlige statsfunktioner.

Bogens tredie og sidste hovedafsnit handler om planlægning og borgerdeltagelse. Det er jo et emne, der er skrevet fantastisk meget om i de senere år, og Dalberg Larsen tilføjer intet nyt. Han henviser kort til Drors opfattelse af retssystemet som et uhensigtsmæssigt middel til styring, men nævner ikke hele den nyere litteratur, f.eks. nordmanden Ottar Brox, der betragter planlægningen tilbageskuende og altså som en efterfølgende regulerende virksomhed.

I bogen får man et klart indtryk af, at velfærdsstaten i den klassiske udformning nu er et overstået stadium. Der er ikke noget at sige til, at betragtningerne over, hvad der er ved at efterfølge velfærdsstaten, er mere ordrige end indholdsrige. Vi befinder os for tiden i en kaotisk og uigennemsigtlig periode. Under eet er der dog grund til at sammenfatte, at der er tale om en læseværdig bog, der indeholder vægtige argumenter imod mange af de moderne, især tysk påvirkede, filosofier. Til gengæld har forfatteren kun i ringe omfang orket at drage den engelske og amerikanske litteratur om bogens emner med ind i debatten. Men den kan man jo også stifte bekendskab med på anden måde, så bogen skal roses for det nye, den bringer, og den selvstændige og kritiske måde, hvorpå dette nye bliver behandlet.

Poul Meyer